

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΕΦ' ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ

Η Δημοκρατία λύνει πάντα τις «διαφορές»

ΑΥΤΗ είναι η πρώτη συνέντευξη που παραχώρει ο κ. Α. Παπανδρέου στο «Εθνος», από την επανέκδοση της εφημερίδας αυτής στις 14 Σεπτεμβρίου του 1981.

Και θα ήταν χωρίς ιδιαίτερη πολιτική σημασία το γεγονός αυτό, αν, στο μεταξύ, δεν είχαν μεσολαβήσει υπερβολές που έριξαν βαριά τη σκιά τους στις άριστες σχέσεις του «Εθνους» με τον κόσμο του ΠΑΣΟΚ.

Ήταν, δυστυχώς, και η βαριά αυτή σκιά ένα από τα τιμήματα με τα οποία πλήρωσε ολόκληρος ο δημοκρατικός κόσμος και ο Τύπος του το φαινόμενο και το σκάνδαλο Κοσκωτά.

Η συνέντευξη αυτή αποτελεί την πολιτική και δημοσιογραφική υπέρβαση της σκιάς αυτής και αυτής της διαφοράς. Και δίνει σάρκα και οστά στην πολιτική υποθήκη που ανέκλεισε ο αείμνηστος Παναγιώτης Κανελλόπουλος στην αποχαιρετιστήρια ελεγεία του στο «Γέρο της Δημοκρατίας»:

«Καταθέτω τα λουλούδια αυτά, εν ονόματι των παλιών πολιτικών διαφορών μας. Δεν λέω ότι οι πολιτικές διαφορές γεφυρώνονται εδώ. Λέω, όμως, ότι γεφυρώνονται εκεί που κατοπιούνται η ελευθερία και η δημοκρατία...».

Φυσικά, η αναφορά αυτή στο «κλίμα» του 1968 δεν έχει συγκριτικό χαρακτήρα.

Απλώς, επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι — σε μια εποχή που τα όρια και οι αξίες του Ελληνισμού διατρέχουν τον έσχατο κίνδυνο, και που η οικονομική καχεξία απειλεί με ραχιτισμό και τους θεσμούς — αποτελεί προκλητική πολυτέλεια η εμμονή σε «διαφορές», η μη συστράτευση του δημοκρατικού κόσμου και η αδιαφορία μπροστά στην ανάγκη πανεθνικής συναίνεσης.

Με το πλαίσιο αυτό δεδομένο και με δεδομένη την κρισιμότητα των περιστάσεων, ήταν απολύτως φυσικό η πρώτη συνέντευξη του προέδρου του ΠΑΣΟΚ Α. Παπανδρέου προς το «Εθνος» να είναι ποιοτικά βαρυσήμαντη και ποσοτικά εκτεταμένη.

Δηλαδή, ήταν φυσικό να μιλήσει για την πολιτική συγκυρία και για την οικονομική και για την κοινωνική και για τα εθνικά θέματα, να επισημάνει τους κινδύνους και να προτείνει σωστικές λύσεις και σωστικά μέτρα.

Αλλ' αλυστε, η προσωπικότητα που ίδρυσε ένα κόμμα και το οδήγησε στην εξουσία, αυξάνοντας τη δύναμή του με γεωμετρική πρόοδο, η προσωπικότητα που κυβέρνησε επί οκτώ χρόνια τη χώρα με

Χαμόγελα από τον Ανδρέα Παπανδρέου λίγο πριν από τη συνέντευξη που παραχώρησε στον Χρήστο Θεοχαράτο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΣΤΟΝ
ΧΡΗΣΤΟ
ΘΕΟΧΑΡΑΤΟ

την έγκριση του 48% και του 46% του ελληνικού λαού, η προσωπικότητα που υπήρξε δύο φορές πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η προσωπικότητα που υπήρξε πρωτοεργάτης της «Πρωτοβουλίας των 6» για την ύφεση και την ειρήνη, και η προσωπικότητα που αντιμετώπιζε όρθια τη ρήξη και τη δίωξη σε όλα τα επίπεδα είναι, φρονούμε, η αρμοδιότερη:

- **Να σκιαγραφήσει την κατάσταση**
- **Να κρίνει τα πεπραγμένα της κυβέρνησης**
- **Να επισημάνει κινδύνους, και,**
- **Να προτείνει νέες πολιτικές.**

Για λόγους καθαρά πρακτικούς η συνέντευξη, η οποία υπήρξε μία χωρίς ατζέντα τετράωρη (και

πλέον) συζήτηση, χωρίστηκε σε 4 μέρη και δημοσιεύεται σε 4 συνέχειες.

- **ΣΤΟ Α' ΜΕΡΟΣ** που δημοσιεύτηκε το Σάββατο στο «Εθνος της Κυριακής», ο κ. Α. Παπανδρέου ασχολήθηκε με το πολιτικό σκηνικό.
- **ΣΤΟ Β' ΜΕΡΟΣ** που δημοσιεύεται σήμερα ανατέμνει την οικονομική συγκυρία και την κοινωνική συνοχή.
- **ΣΤΟ Γ' ΜΕΡΟΣ** αναφέρεται στους κινδύνους που απειλούν τα εθνικά δίκαια. Και
- **ΣΤΟ Δ' ΜΕΡΟΣ** κρίνει τα επιτεύγματα και τα λάθη της οκταετίας του και προτείνει νέες πολιτικές.

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ
ΣΤΟ ΕΘΝΟΣ

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΘΗΤΕΙΑ ΕΝΟΣ ΧΡΟΝΟΥ, Η ΟΙΚΟ

«Σπρώχνουν στη

- Με πλασματικό προϋπολογισμό
- Με στόχους αντιρεαλιστικούς
- Με ανεργία και χωρίς επενδύσεις

«...ο στόχος της μείωσης των δημοσίων ελλειμμάτων μόνο με περικοπές, χωρίς ταυτόχρονη ανάπτυξη είναι ανέφικτος»

- Χωρίς συναίνεση
- Με ιδιωτικοποιήσεις χωρίς πρόγραμμα
- Χωρίς πολλά περιθώρια για νέους δανεισμούς...

«...η ανησυχία μου είναι αυτή επειδή οι όροι του Δανείου δεν μπορούν να τηρηθούν, αποτελούν την εισοδο για το Νομισματικό Ταμείο»

...Δεν κινδυνεύει απλώς η οικονομία της χώρας, κινδυνεύει και η ίδια η εθνική μας υπόσταση

ΑΥΤΟ που τρομάζει δεν είναι κυρίως οι δημόσιες δαπάνες και τα υπέρογκα δημόσια ελλείμματα, αλλά η παντελής έλλειψη επενδύσεων. Κάτι περισσότερο: Το αποεπενδυτικό κλίμα.

Κι αυτό που εξοργίζει δεν είναι τόσο η κακή δημοσιονομική μας κατάσταση, όσο δύο καταλυτικά γεγονότα:

Οτι η δραστική συρρίκνωση των εισοδημάτων τα τελευταία δύο χρόνια έσπρωξε σε άλλες συνθήκες ζωής (δηλαδή στην ένδει) εκατοντάδες χιλιάδες νοικοκυριά. Και,

Οτι στην Κοινότητα, πια, αρχίζουν να σκέφτονται (και να γράφουν) πόσο λάθος ήταν η έγκριση των «Εννέα» να γίνει δεκτό μέλος της ΕΟΚ η Ελλάδα.

Και, φυσικά, όλα τα βασικά μεγέθη της οικονομίας συνεχώς χειροτερεύουν — παρά τις θυσίες του Λαού.

Και με την οικονομική πολιτική που ακολουθείται (η οποία ισοδυναμεί ουσιαστικά με την ανυπαρξία οποιασδήποτε πολιτικής) η επιδείνωση θα συνεχίζεται, στο δυνάμενο να προβλεφθεί μέλλον.

Ετσι, δυστυχώς:

- Με πλασματικό προϋπολογισμό.
  - Με αντιρεαλιστικούς στόχους.
  - Με αυξουσα ανεργία.
  - Με αρνητικές επενδύσεις.
  - Χωρίς κοινωνική συναίνεση.
  - Χωρίς συγκεκριμένο πρόγραμμα αποκρατικοποίησης και ιδιωτικοποίησης.
  - Χωρίς πολλά περιθώρια νέων δανεισμών από την Κοινότητα.
- Και,
- Χωρίς προκαθορισμένη και αυστηρά τηρούμενη γραμμή πλεύσης...

...Δεν κινδυνεύει απλώς η οικονομία της χώρας. Κινδυνεύει και η ίδια η εθνική μας υπόσταση...

Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ — και πρωθυπουργός της οκταετίας 1981-89 κ. Α. Παπανδρέου — κρίνει την οικονομική αντίληψη και την οικονομική πρακτική της Κυβέρνησης, ύστερα από θητεία ενός χρόνου.

Και δεν την κρίνει αυστηρά, αλλά με μετριοπάθεια. Το τονίζει, άλλωστε:

— Δεν θα περιμενε κανείς θαύματα. Ρεαλισμό, φαντασία και εφαρμογή ενός προγράμματος θα περιμενε...

Οπως, επίσης, δεν κρίνει αυστηρά και το γεγονός ότι στην «Ευρώπη των δύο ταχυτήτων», έμεινε στη δεύτερη ταχύτητα, πολύ πίσω και μόνη της, η Ελλάδα...

— Μεταξύ ρυθμής, και η Πορτογαλία. Και προχωρεί με αξιοσημείωτους περάσματα. Είναι λυπηρό, για μας. Απλώς λυπηρό. Εκείνο που προκαλεί κατάθλιψη και απελπισία και οργή — συνεκτιμώμενο μάλιστα με τα εθνικά θέματα — είναι άλλο. Είναι η νέα αντίληψη που διαμορφώνεται στην Κοινότητα για μας.

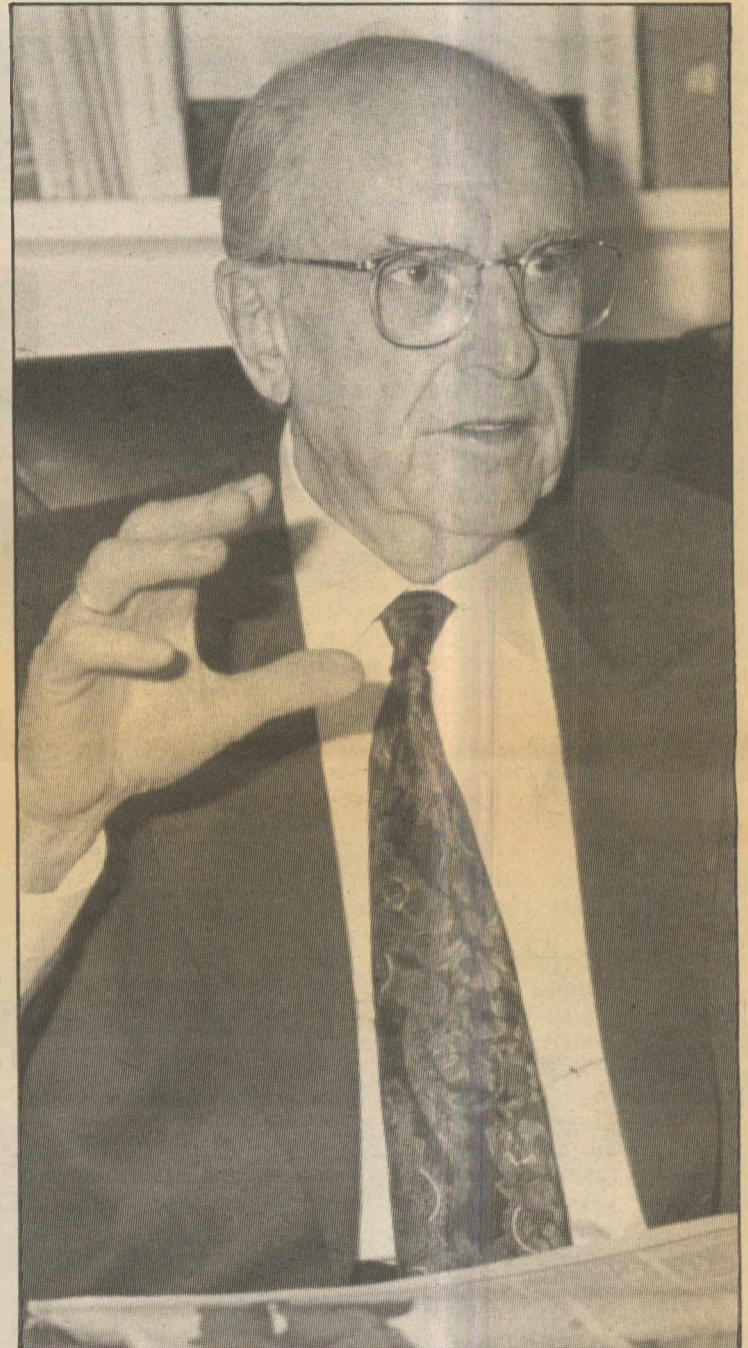
— Εχετε κάτι συγκεκριμένο, κ. Πρόεδρε, που να αιτιολογεί την υπέρμετρη αυτή ανησυχία και — γιατί όχι; — και φόρτισή σας;

Ο κ. Α. Παπανδρέου έσκυψε στο γραφείο του, άνοιξε ένα συρτάρι, έβγαλε κάποιο έντυπο, το άπλωσε και εξήγησε:

— Αυτό εδώ είναι το «Φόρεϊν Ρίπορτ», ένα εγγλέζικο περιοδικό, στο οποίο εκφράζεται το ερώτημα αν πράγματι ήταν έξυπνη η απόφαση της ΕΟΚ να εγκρίνει την ένταξη της Ελλάδας! Εκεί φτάσαμε. Να μην έχουμε καμία οικονομική αξιοπιστία στο εξωτερικό... Ας προχωρήσουμε, όμως. Είμαι έτοιμος να δεχτώ τις ερωτήσεις σας...

— Θα παρακαλούσα, κ. Πρόεδρε, πριν από οποιαδήποτε ερώτηση, να επανέλθουμε στο «Φόρεϊν Ρίπορτ» και στο πνεύμα, μέσα από το οποίο περνάει αυτό το ερώτημα.

— Το πνεύμα του είναι φιλοτουρκικό και ανθελληνικό. Και θα σας διαβάσω αποσπάσματα, όταν μιλήσουμε για τα εθνικά θέματα, γιατί εκεί εντάσσεται.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Δεν περίμενα θαύματα από αυτήν την Κυβέρνηση, παρά μόνο αντακρίσεις, φαντασία και εφαρμογή ενός προγράμματος, που θα ανταποκρίνεται έστω στις αντιλήψεις τους.

Παρατήρησα στον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, ότι είναι τόσο ο καταϊγμένος των θεμάτων που συνωθούνται στο χώρο της οικονομίας, ώστε θα χρειαστεί ένας μίτος για να μη χαθούμε στο λαβύρινθό τους.

Το βρήκε λογικό και υπέδειξε:

— Ο καλύτερος μίτος είναι το κοινοτικό δάνειο. Διότι με τους όρους που έχουν τεθεί προς χορήγηση του, οδηγεί παντού.

— Παράκληση, λοιπόν, να τοποθετηθείτε πάνω στο δάνειο και τους όρους του...

Τα θαύματα!

— Φοβάμαι ότι οι όροι του κοινοτικού δανείου — το οποίο, φυσικά, ήταν απολύτως αναγκαίο — θα οδηγήσουν σε συρρίκνωση ή και εκμηδένιση της δανειοληπτικής ικανότητας της χώρας. Ας πάρουμε ένα παράδειγμα: Στόχος μας, αλλά και όρος του δανείου, είναι να πέσει το 1993 το έλλειμμα, ως ποσοστό

του ΑΕΠ, από 20% που είναι σήμερα στο... 3%.

Εμείς, το ποσοστό αυτό το πήραμε, κατά έναν υπολογισμό, στο 14% και, παρά την κοινωνική πολιτική που εφαρμόσαμε, το παραδώσαμε στο 14,5% ή, κατ' άλλους, στο 16%. Πώς, λοιπόν, θα πέσει μέσα σε δύο μόνο χρόνια στο 3%; Θα γίνει κάποιο θαύμα; Θα διπλασιαστούν ξαφνικά τα δημόσια έσοδα; Θα ποδιπλασιαστούν οι δημόσιες δαπάνες; Και η Αμυνα; Και η Παιδεία; Και η Υγεία; Και η Περιφερειακή Ανάπτυξη; Και η Κοινωνική Πρόνοια;

— Προσοχή, κ. Πρόεδρε, ότι η αποκρατικοποίηση θα μειώσει δραστικά τις δημόσιες δαπάνες και η προσπορίσει και έσοδα στο δημόσιο...

— Αργότερα θα σας το πω τη δική μας, τη θέση για τις αποκρατικοποιήσεις. Στο σημείο αυτό, όμως, οφείλω να τονίσω τα εξής:

Πρώτο: Τα δημόσια έσοδα υπαλείπονται των προϋπολογισμένων και η είσπραξή τους παραυπεί το ελληνικό καθυστερημένο.

Δεύτερο: Το έλλειμμα του προϋπολογισμού θα είναι μεγαλύτερο από το προ-

ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΕΧΕΙ ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΕΙ

«Φτώχεια το λαό»

«Απορρίπτουμε το σύνθημα για «μικρότερο ή μεγαλύτερο κράτος» και βάζουμε στη θέση του το αίτημα για «κράτος πιο αποτελεσματικό και παραγωγικό»»

πολογισμένο κατά μισό τρισεκατομμύριο.

Τρίτο: Το τίμημα από την εκποίηση δημοσίων κτημάτων δεν αποτελεί έσοδο. Είναι αλλαγή μορφής. Είναι ρευστοποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου, μικρού και εφήμερου χαρακτήρα.

Τέταρτο: Όλοι οι σοβαροί οικονομολόγοι — ανάμεσά τους οι κ.κ. Ζολώτας και Αγγελόπουλος — λένε και ξαναλένε ότι ο στόχος της μείωσης των δημοσίων ελλειμμάτων μόνο με περικοπές, χωρίς ταυτόχρονο αναπτυξιακό άνοιγμα, είναι ανέφικτος.

Πεμπτο: Το φορολογικό σύστημα, αντί να βελτιωθεί, προς την κατεύθυνση σύλληψης της διαφεύγουσας φορολογητέας ύλης — δηλαδή προς την κατεύθυνση πάταξης της φοροδιαφυγής — χειροτερεύει και γίνεται δυσβάστακτο για τους ειλικρινείς φορολογούμενους. Και,

Εξτο: Εφόσον η συρρίκνωση των εισοδημάτων και η ένδεια χιλιάδων νοικοκυριών ρίχνει τη ζητηση και άρα και τον τζίρο, είναι φυσικό να ρίχνει και το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, ο οποίος είναι πάντα ποσοστό επί των εισπράξεων...

Οι τοποετήσεις αυτές του κ. Παπανδρέου, οι οποίες, μάλιστα έγιναν με αφορμή τον ένα και μόνο από τους όρους του κοινοτικού δανείου, οδήγησαν αυτόματα στο ερώτημα:

— Είστε οικον ομολόγος, είστε και πολιτι-

κός, κ. Πρόεδρε. Και αναφέρεστε στους επαχθείς — και μη δυνάμενους να τηρηθούν — όρους του κοινοτικού δανείου. Αλλά, επαχθέστερους όρους δεν θα έβγαζε ούτε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Γιατί λοιπόν δεν προσέφυγαν σ' αυτό, ώστε να πάρουν διπλάσιο ή τριπλάσιο ποσό — όπως προσέφυγαν παλιότερα η Γαλλία, η Αγγλία και η Ιταλία;

Σκληροί όροι

— Πράγματι, οι όροι δεν θα ήταν χειρότεροι. Και στην περίπτωση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου θα υπήρχε στη χώρα μας δυτική εποπτεία. Και τώρα, στην περίπτωση της ΕΟΚ, υπάρχει εποπτεία — αφού δίνεται κατά δόσεις το δάνειο. Ετοιμάζουν, ήδη, μηχανισμούς ελέγχου. Δη-

λαδή, κάτι σαν «καθεστώς διομολογήσεων».

Σταμάτησε για λίγο ο κ. Παπανδρέου και ύστερα συνέχισε, τονίζοντας μία προς μία τις λέξεις του:

— Εδώ ακριβώς εστιάζεται η ανησυχία μου. Οτι επειδή οι όροι του δανείου δεν μπορούν να τηρηθούν, ουσιαστικά, αποτελούν το χολ, την είσοδο, για το Νομισματικό Ταμείο.

— Μήπως θα ήταν, κ. Πρόεδρε, και αυτό μια λύση. Μια συνολική λύση;

— Όχι, φυσικά. Διότι δεν υπάρχει ούτε καν μια συνολική πρόβλεψη για την αντιμετώπιση του ανοίγματος τρεχουσών συναλλαγών. Και διότι, αν είναι ανώδυνο σε μια μεγάλη χώρα (π.χ. Γαλλία ή Αγγλία) να προσφύγει στο ΔΝΤ, δεν είναι το ίδιο και για τη χώρα μας... Υστερα, υπάρχει και κάτι άλλο...

Οι εργαζόμενοι στην ΕΑΣ, τεχνικοί και οδηγοί, διαδηλώνουν κατά της ιδιωτικοποίησης των συγκοινωνιών.

— Τι ακριβώς, κ. Πρόεδρε;

— Πήραν το δάνειο. Και σωστά το πήραν, τι άλλο να έκαναν, άλλωστε, αφού ζητούν συνεχώς αποσπασματικές λύσεις που να μεταθέτουν για λίγο το πρόβλημα. Δεν δημιούργησαν, όμως, μαζί με τη λήψη του δανείου (δηλαδή της πρώτης δόσης του), το κλίμα εκείνου του κινδύνου, την κατάσταση εκείνου του συναγερμού, που έπρεπε να υπάρχει. Δεν αντιμετώπισε ένα ισχυρό σοκ η ελληνική κοινωνία, όχι επειδή δεν ήθελε, φυσικά, αλλά επειδή αγνοούσε και αγνοεί, επειδή δεν πιστεύει, την κρισιμότητα των περιστάσεων.

Στο σημείο αυτό ο κ. Παπανδρέου ανέλυσε δια μακρών πόσο απαραίτητο είναι το κλίμα για να αποδώσει οποιοδήποτε οικονομικό μέτρο. Και, σιγά σιγά, έφθασε στην αποκρατικοποίηση...

— Ούτε και προς την κατεύθυνση αυτή βλέπω τίποτε. Γιατί ούτε και γι' αυτή την κορυφαία επιλογή τους — για την οποία εμείς είμαστε αντίθετοι — έχουν στρατηγική και τακτική.

— Δηλαδή, κ. Πρόεδρε, δεν πρέπει να γίνει αποκρατικοποίηση;

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ
ΣΤΟ ΕΘΝΟΣ

ΤΟ ΔΟΓΜΑ «Ο ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΟΣ ΘΑ ΕΠΙΖΗΣΕΙ» ΑΝΤΙΚΑΤΕΣΤΗΣΕ ΤΟΝ ΟΥΜΑΝΙΣΜΟ

«Ο λαός θα επιβάλει μια άλλη πολιτική»

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛ. 17

— Είναι προφανές ότι δεν μπορεί να υπάρξει απάντηση μ' ένα ναι ή ένα όχι. Πάνω στο μεγάλο αυτό θέμα έχουμε ολοκληρωμένη άποψη, θέση και πρόταση.

Πρώτο, θέλουμε έναν κοινωνικό τομέα στην οικονομία, εδραιωμένο, στελεχωμένο, εκσυγχρονισμένο και οργανωμένο με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, ώστε να ελαχιστοποιείται το κόστος λειτουργίας του.

Δεύτερο, απορρίπτουμε το σύνθημα «μικρότερο κράτος» ή «μεγαλύτερο κράτος» και στη θέση του βάζουμε το αίτημα για «αποτελεσματικότερο κράτος», για «παραγωγικότερο δημόσιο τομέα».

Τρίτο, δεν θα λέγαμε όχι και θα θεωρούσαμε χρήσιμο να υπάρχει μια μειοψηφία ιδιωτικού κεφαλαίου σε επιχειρήσεις δημοσίου και κοινωνικού χαρακτήρα, διότι η παρουσία του ιδιώτη θα έδινε στην επιχείρηση δυναμισμό και κινητικότητα — με την προσδοκία του κέρδους.

Χωρίς αφορισμούς

Τέταρτο, λέμε καθαρά και ξάστερα όχι σε μια αποκρατικοποίηση, η οποία — προκειμένου να καλύψει κακώς προϋπολογισμένα έσοδα του προϋπολογισμού — ετοιμάζεται να εκποιήσει δημόσια κτήματα και επιχειρήσεις όσο όσο.

Πέμπτο, για την ποιότητα και για την ποσότητα του κράτους και του δημόσιου τομέα, δεν χρειάζονται να ανακαλύψουμε πρότυπα. Υπάρχουν τα κοινωτικά και μπορούμε να τα ακολουθήσουμε, χωρίς αφορισμούς και δαιμονολογίες.

Έκτο, εκείνο που απαραίτητως και αμέσως χρειάζεται ο δημόσιος τομέας δεν είναι η συρρίκνωση ή η εκποίηση, αλλά η απογραφιοκρατικοποίηση, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι ζημιούγνες καθυστερήσεις, επεμβάσεις και εμπλοκές. Και,

Εβδομο, αντί το επίσημο κράτος να μέμφεται και να υποβλέπει τις δημόσιες επιχειρήσεις, καλά θα έκανε να δημιουργήσει μηχανισμούς και πείρα (πολιτική και οικονομική πείρα) για την προώθηση των προϊόντων στο εξωτερικό...

Υστερα από αυτή την τοποθέτηση ο κ. Παπανδρέου έκρινε σκόπιμο να αναφερθεί σε κάτι πιο συγκεκριμένο και ενδεικτικό:

— Ξέρετε με τι ενδιαφέρον και με τι συνέπεια προωθούν οι Αγγλοι, οι Γάλλοι και οι Γερμανοί τις επιχειρήσεις τους σε άλλες χώρες; Θα σας αναφέρω ένα παράδειγμα: Ο ίδιος ο στρατηγός Ντε Γκολ, ο Πρόεδρος της Πέμπτης Γαλλικής Δημοκρατίας, παρακολουθούσε την αναθεώρηση της σύμβασης με την ΠΕΣΙΝΕ που έκανε η Κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου στα 1964. Και έστειλε και προσωπικό μήνυμα στον τότε Έλληνα Πρωθυπουργό, ότι η αναθεώρηση της σύμβασης μπορεί να βλάψει τις άριστες διπλωματικές σχέσεις των δύο χωρών.

Σκέφτηκε για λίγο ο κ. Παπανδρέου και ολοκλήρωσε ως εξής τη σκέψη του:

— Το δικό μας το κράτος υπάρχει μόνο για να παρεμβαίνει ανα-

σταλτικά. Διαθέτουμε το μεγαλύτερο πλέγμα και το ευρύτερο μωσαϊκό δυνατοτήτων του κράτους για γραφειοκρατικές και νομικιστικές παρεμβάσεις.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ αναφέρθηκε στα βασικότερα μέγεθρα της οικονομίας, περιέγραψε την πορεία τους, περιέγραψε τις προοπτικές τους, εξήγησε γιατί η πορεία αυτή οδηγεί το ένα τρίτο του πληθυσμού σε ένδεια και αναρωτήθηκε:

— Πώς να κρατηθεί έτσι η κοινωνική συνοχή;

— Θίξατε κ. Πρόεδρε ένα πελώριο θέμα. Διότι, πράγματι η κοινωνική συνοχή τραυματίζεται. Ο κοινωνικός ιστός ζηλώνεται. Η κοινωνική αλληλεγγύη και το φιλότιμο, που αποτελούσαν εθνικές αρετές μας, υποχωρούν. Τα κοινωνικά ανακλαστικά χαλαρώνουν. Η εγκληματικότητα διογκώνεται. Πέστε μας, λοιπόν, και ως ακαδημαϊκός διδάσκαλος και ως πολιτικός: Φταίει γι' αυτό μόνο η οικονομική κρίση;

— Φυσικά, όχι. Θα έλεγα το αντίθετο: Οτι και η οικονομική κρίση και η χαλάρωση του κοινωνικού ιστού, ως ένα βαθμό, έχουν κοινή αιτία. Είναι η αντικατάσταση του ουμανισμού από το

νεοφιλελευθερισμό. Είναι η προϊούσα αντικατάσταση της κλασικής αστικής δημοκρατίας, της σοσιαλδημοκρατίας και του σοσιαλισμού από το μονεταρισμό και από την χονδροειδή πολιτική αντίληψη και πρακτική «ο ισχυρότερος θα επιζήσει»...

— Αναφέρατε, κ. Πρόεδρε, στην κρίση των ιδεών;

— Ακριβώς. Στην κρίση των ιδεών. Και στην απογοήτευση που ξεχύθηκε από την κρίση αυτή. Στη συντριβή των οραμάτων, τριών τουλάχιστον γενεών σε Α-

νατολή και Δύση. Είναι η αποτυχία του μοντέλου του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Όχι μόνο η σημερινή κατάρρευση. Η αποτυχία, χρόνια πίσω. Η οποία αποτυχία έδωσε τη δυνατότητα, σε παγκόσμια κλίμακα, να διεισδύσει και να ξαπλώσει η πουριτανική φιλοσοφία και αντίληψη των Αγγλοσαξόνων, σύμφωνα με την οποία, ο ισχυρός επιζεί και οι ανίσχυροι πεθαίνουν...

Κυνισμός

— Καλά ο «υπαρκτός σοσιαλισμός», κ. Πρόεδρε. Τα σοσιαλιστικά δημοκρατικά κόμματα της Δυτικής Ευρώπης, όμως, για ποιο λόγο υποχώρησαν;

— Για τον ίδιο λόγο. Αιφνιδιάστηκαν από την έφοδο του νεοφιλελευθερισμού και δεν κατόρθωσαν να κινητοποιήσουν αγωνιστικά τις ζωντανές δυνάμεις των χωρών τους. Δεν κατόρθωσαν να συνενώσουν, προς ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, τα διάφορα ζωντανά κινήματα — οικολογικό, συνδικαλιστικό, συνεταιριστικό, φεμινιστικό, φοιτητικό, μαθητικό κλπ. κλπ. Αλλά, το θέμα

αυτό είναι πελώριο και προσφέρεται για μια χωριστή συνέντευξη. Ενα σας υπογραμμίζω, για να αντιληφθείτε τη διάσταση του προβλήματος:

Ο νεοφιλελευθερισμός στην ακραία μορφή του, όπως αυτή παρουσιάστηκε στον πρόσφατο πόλεμο του Κόλπου, με τον κυνισμό του, αναιρέσει και την έννοια του πατριωτισμού — την πεμπτουσία αυτή του ουμανισμού...

— Υστερα από όλα αυτά, κ. Πρόεδρε, ποιο είναι το συμπέρασμα και το μήνυμά σας για την οικονομική κατάσταση της χώρας. Είναι αναστρέψιμη η μήκαμε σε ειμαρμένη πορεία;

— Σας το τόνισα και στην αρχή της συζήτησής μας. Είμαι από τη φύση μου αισιόδοξος. Βεβαίως, η οικονομική κατάσταση της χώρας είναι η χειρότερη από τον πόλεμο και ύστερα. Και βεβαίως η κατάσταση χειροτερεύει. Επειδή, όμως, στην Ελλάδα το οικονομικό πρόβλημα ήταν πάντα κυρίως πολιτικό, πιστεύω ότι με μια άλλη πολιτική η κακή πορεία θα αναστραφεί. Όπως πιστεύω, ακόμη, ότι σύντομα ο Λαός μας θα επιβάλει αυτή την άλλη πολιτική.

Ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ «τσουγκρίζει» τα κόκκινα αυγά με αξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού, στην Κέρκυρα.

ΑΥΡΙΟ:

Αν το Κυπριακό «λυθεί» δυσμενώς για τον Ελληνισμό, Κύπρος θα γίνει και η Θράκη και τα νησιά και η Δυτική Μακεδονία και η Ηπειρος.